

Kültür - Sanat Kültür - Sanat Kültür - Sanat Kültür - Sanat Kültür - Sanat Kültür - Sanat

TABIATA

- Tarih / Yalova'da Yürüyen Köşk'ün Hikâyesi
- Kitap / Bir de Baktım Yoksun
- Röportaj / Dr. Gültekin Ozan KÜÇÜK
- El Sanatları / Seramik ve Çini
- Geçmiş Zaman Yaprakları

SAYGI, AKLIN VİCDANIDIR...

K. ATATÜRK

Ulu Önder'den çevrecilik dersi...

Yalova'da Yürüyen Köşk'ün Hikâyesi

 Dr. Serra MENEKAY

 Vedat ÖNCEL

Bugün Yalova'da Millet Çiftliği sınırları içerisinde Marmara Denizi'nin kıyısında bir zamanlar Atatürk'ün kullandığı mütevazı, sessiz ve sakin duran güzel köşk, giderek Yalova'nın simgesi haline dönüşen Yürüyen Köşk'tür. Bu köşkün ilginç hikâyesi, Atatürk'ün sonraki kuşaklara bıraktığı bir çevre dersidir...

Afet İnan'ın anılarında yazıldığı üzere yurt gezilerine çok önem veren Atatürk, 21 Ağustos 1929 tarihinde İstanbul'dan Bursa'ya gitmek üzere Ertuğrul yatıyla Dolmabahçe önlerinden hareket eder. Marmara'da kısa bir gezintiden sonra Yalova iskelesine doğru yaklaşırken güverteden manzarayı seyreden Atatürk'ün dikkatini sahildeki ulu çınar ağacı çeker. Atatürk'ün emriyle yat durdurulur. Tekneyle karaya çıkan Atatürk, ulu çınarın gölgesinde bir süre dinlendikten sonra buraya bir köşk yapılması talimatını verir. 21 Ağustos 1929 tarihinde Atatürk'ün talimatıyla yapımına

hemen başlanan köşk 22 günde tamamlanarak, 12 Eylül 1929'da hazır hale getirilir. Ancak, bu köşkün tanınmasına sebep olan asıl olay, bulunduğu yerden biraz doğuya doğru kaydırılması olur.

Atatürk, 1930 yılında bir gün köşke gittiğinde, bahçıvan ulu çınar ağacının dalının köşkün çatısına vurduğunu, çatı ve duvara zarar verdiğini söyleyerek, çınarın köşke doğru uzanan dalını kesmek için izin ister. Atatürk ise "Ağacın dalı kesilmeyecek, bina kaydırılarak ağaçtan uzaklaştırılacak." diyerek köşkün kaydırılmasını emreder. Bu ilginç görev, İstanbul Belediyesine ve-

rilir. Belediye Fen İşleri Müdürü Yusuf Ziya (Erdem) Bey'in direktifleriyle Başmühendis Ali Galip (Alnar) Bey, yanına aldığı teknik elemanlarıyla Yalova'ya gelerek çalışmaya başlar. Önce, bina çevresindeki toprak büyük bir dikkatle kazılarak, temel seviyesine inilir. İstanbul'dan getirilen tramvay rayları binanın temeline yerleştirilir. Santim santim yapılan çalışmalar sonunda bina, temel altına sokulan raylar üzerine oturtularak kaydırılır. 8 Ağustos 1930 Cuma günü köşkün yürütme çalışması başlatılmış, çalışmayı Atatürk, kız kardeşi Makbule (Atadan) Hanım, Vali Vekili Muhittin (Üstündağ) Bey, Fen İşleri Müdürü Yusuf Ziya (Erdem) Bey, İstanbul'dan gelen mühendisler ve gazeteciler izlemiştir. İki aşamada gerçekleştirilen bu çalışma ile köşk 5 metre kadar doğuya kaydırılarak çınar ağacının dalları kesilmekten kurtulmuştur. Atatürk bir tören şeklinde bu köşkü yürüterek sonraki kuşaklara önemli bir çevre dersi vermiştir. Atatürk daha sonra, çınar ağacının içinde bulunduğu çiftlik arazisinin tamamını kendi parası ile satın alacak ve ülke tarımı için örnek bir çiftlik kuracaktır. Ulu Önder 1937 yılında bütün mal varlığını hazineye devrederken çiftliği de millete bağışlamıştır. Çiftlik arazisinin bir bölümü köylülere dağıtılmış, kalan bölümde ise bugün Atatürk Bahçe Kültürleri Merkez Araştırma Enstitüsü adıyla ülkemizin en önemli tarımsal araştırma ve geliştirme enstitülerinden biri kurulmuştur.

Zamanla Yürüyen Köşk ve Atatürk'ün çevre dersi unutulmaya yüz tutmuş, köşkte denizden kaynaklanan rutubet nedeniyle çürümeler ortaya çıkmış ve emniyet açısından köşke ziyaret kısıtlanmıştır.

1998 yılında Yalova'ya bir gezi yapan dönemin Başbakanı Mesut Yılmaz'ın eşi Berna Yılmaz Yürüyen Köşk'ü gezer. Bu geziden sonra Yürüyen Köşk tekrar gündeme gelir. Yalova Milletvekili Yaşar Okuyan bu gezi sırasında, Yürüyen Köşk'ün Berna

Yılmaz'ın katkılarıyla onarılacağını açıklar. 5 Haziran 1998 tarihinde Dünya Çevre Günü vesilesiyle Yalova'ya gelen dönemin Çevre Bakanı Dr. İmren Aykut, çevrecilik açısından köşkün önemini duyurmak için restorasyon girişimlerini başlatır. Çevre Bakanlığından sağlanan kaynak ile tepeden tırnağa restore edilen Yürüyen Köşk, çalışmalar tamamlandıktan sonra kalabalık bir törenle kamuoyuna ve ulusal basına tanıtılır. 2005 yılında Yürüyen Köşk Yalova Belediye Başkanlığına devredilir. Giderleri Çalık Holding tarafından karşılanan restorasyon ve peyzaj düzenleme çalışmaları sonunda Yürüyen Köşk, Atatürk'ün Yalova'ya gelişinin 77. yıldönümü olan 19 Ağustos 2006 tarihinde, yapılan bir törenle halkın ziyaretine açılır.

Yalova Belediye Başkanlığı, "Yürüyen Köşk" projesi ile 2006 yılında "Çevre" kategorisinde "En İyi Proje" ödülünü kazanmıştır. Yürüyen Köşk'ün tanıtımı için CD ve VCD'lerin yanı sıra, Türkçe ve İngilizce olarak bir kitap hazırlanmış ve güzel bir web sayfası düzenlenmiştir. Yürüyen Köşk'ün onarımı ve yeniden projelendirilmesi çerçevesinde Köşk bahçesine halkın dinlenebileceği bir kafeterya yapılmış, ziyaretçileri görsel açıdan bilgilendirmek amacıyla, Atatürk'ün kızaklarla yürüttüğü çalışmaları gösteren fotoğraflar panolar içine yerleştirilmiştir. Bugün köşkü ziyaret ettiğinizde tertemiz ve bakımlı bir bina ve bahçe görebiliyorsunuz. Köşkü ziyaret edenler, bahçede bulunan ulu çınar ağacına yerleştirilen bir sistemle istedikleri takdirde butona basarak, Yürüyen Köşk'ün hikâyesini

sesli olarak dinleyebiliyorlar. Yürüyen Köşk yıllar sonra Yalova'nın önemli bir simgesi haline gelmiş durumda.

Yalova şehir merkezinden İDO iskelesinden yaklaşık 1 kilometre kadar yürüdükten sonra ünlü Çınar Ağacı'nı ve Yürüyen Köşk'ü görebilirsiniz. Köşk pazartesi günleri hariç diğer günler ziyarete açık. 1 TL ücret ödeyerek gezebiliyorsunuz. Bina dörtgen planlı, iki katlı, ahşap karkas küçük bir yapı. Cepheler ahşap kaplamalı. Batıdaki kapıdan denize bakan tarafta toplantı salonu yer alıyor. Atatürk'ün çok sevdiği gramofonu da burada. Bu salonun denize bakan üç yanı da camla kaplı. Üst katta Atatürk'e ait bir istirahat odası yer almakta ve oda terasa açılmakta. Köşkte Atatürk'ün buradayken kullandığı yemek takımı, örtüler, yatak takımları gibi eşyalar sergileniyor.

Köşkten denize doğru uzanan 2 metre genişliğinde 30 metre uzunluğunda bir tahta iskele mevcut. Köşkün yürütülmesine neden olan ulu çınar ağacı ise köşkün batı tarafında tüm heybetiyle durmakta.

10 Ağustos 1930 tarihli Cumhuriyet gazetesinde "Gazi Hazretlerinin Köşkü nakledildi. Gazi Hazretlerinin Yalova'daki köşkünün yürütülme ameliyesi dün muvafakiyetle icra ve ikmal edilmiştir. Kendileri de bu ameliyeye bizzat nezaret etmişlerdir." haberini okuyanlar, belki o gün için bu habere pek bir anlam verememişlerdir. Bir ağaç dalı için harcanan bunca emek aslında tüm insanlığa duyurulmak istenen bir çevre bilincinin göstergesiydi.

Ulu Önderimiz dünya ülkelerinin ancak 70'li yıllardan sonra kavrayabildikleri çevre duyarlılığını, 30'lu yıllarda köşkün yürü-

tülmesi ile verdiği dersle herkesin gözleri önüne sermiş ve çevreyi korumanın aklın gereği olduğunu belirtmiştir. Üstelik o dönemde daha ne küresel ısınma ne ozon tabakasındaki delik ne de imzalanacak bir Kyoto Protokolü vardı. Büyük lider olmanın en önemli gereklerinden biri olan ileri görüşlülük, asırlık bir perspektif ile sadece askeri ve politika alanlarında değil, sanatta, tarihte, eğitimde, bilimde ve çevrecilikte de değeri yıllar sonra anlaşılan önemli kararlara imza atan bu geniş bakış açısı Atatürk'ü gerçekten eşsiz kılan ve önder yapan özellikler. Hakkında okudukça ve öğrendikçe kendisine hayranlığımız artıyor. Ona çok şey borçlu olduğumuzun ve ondan öğrenecek çok şey olduğunun bilincindeyiz...

